



SHM:s tankar om reformen av lagstiftningen om avbytarservice

Anne Vänskä
SHM/Avdelningen för arbete och
jämsällldhet
Färgbilder: <https://pixabay.com/fi/>

18.3.2020



Presentationens uppbyggnad

- Vilka faktorer styr lagstiftningsreformen
- SHM:s tankar om det första lagpaketet
- SHM:s tankar om det andra lagpaketet
- Planering av förvaltningen för lantbrukets avbytarservice



Reformen av lagstiftningen om avbytarservice styrs i synnerhet av (1):



- Regeringsprogrammet: lagstiftningen om avbytarservice ska revideras, tilläggsfinansiering på 6 mn euro.
- Riksdagens uttalanden (RSv 108/2015 rd–RP 112/2015).
- EU:s regler om statligt stöd påverkar innehållet i lagstiftningen om avbytarservice.
- Jordbrukets strukturförändring: vilken struktur har husdjursproduktionen i framtiden?
- Vilka behov har kunderna och avbytarna? Hur kan man svara på dem?
- Ska landskapen (eller vem/vilka?) sköta avbytarservicen för lantbruksföretagarna i framtiden?
- Informationssystemen bör förnyas, vilket tar tid. Åtminstone gamla Lomitusnetti är föråldrat.

Reformen av lagstiftningen om avbytarservice styrs i synnerhet av (2):



- Lagarna om avbytarservice (systemen för statligt stöd) kan vara i kraft endast en viss tid. Kommissionen ska notifieras (lantbruk) och lämnas en anmälan (övriga) om lagarna regelbundet – antingen om de gällande lagarna eller de ändrade lagarna.
 - Enligt aktuella uppgifter kan lagarna om avbytarservice vara i kraft fram till utgången av 2021, även lagen om vikariehjälp för renskötare förlängs fram till slutet av 2021.
 - Enligt aktuella uppgifter ska EU:s nya regler om statligt stöd träda i kraft från början av 2022. Innehållet i lagarna om avbytarservice måste i snabb takt ändras enligt dem.
 - Före 2022 måste till kommissionen sannolikt lämnas en förenklad anmälan om att stödsystemet för avbytarservice för lantbruket förlängs till 2022.
 - För avbytarservicen för pälsdjursuppfödare och vikariehjälpen för renskötare gäller troligen övergångstiden på 6 mån. för den nya s.k. gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn (dvs. de kan förlängas till 2022).
 - De ändrade lagarna om avbytarservice ska notifieras (lantbruk) och anmälas (övriga) till kommissionen.
- ➡ Med beaktande av alla faktorer måste reformen av lagstiftningen om avbytarservice ske i två skeden (1:a och 2:a lagpaketet, dvs. i form av två regeringspropositioner).

Respons till dinåsikt.fi:
* **1:a lagpaketet:** (begränsade) ändringar av de gällande lagarna om avbytarservice
* **2:a lagpaketet:** planerade ändringar av substansparagrafer
* **2:a lagpaketet:** förvaltningsmodellen för husdjursproducenternas avbytarservice (dvs. lantbruket)

Beredning av 1:a och 2:a lagpaketets substansparagrafer.

En arbetsgrupp tillsätts för att utreda alternativa förvaltningsmodeller för husdjursproducenternas avbytarservice om avbytarservicen inte blir en uppgift för landskapen.

FÖRENKLAD TIDTABELL FÖR LAGBEREDNINGEN

Lär komma information om EU:s nya regler om statligt stöd (?) **RISKABELT OM DET DRÖJER!**

1:a lagpaketet på remiss

RP om 1:a lagpaketet till riksdagen.

Lomitusnetti omarbetas.

2022 ÄNDRINGARNA AV 1:A LAGPAKETET I KRAFT

2:a lagpaketets substansparagrafer, dvs. 3 nya lagar om avbytarservice, bereds slutgiltigt.

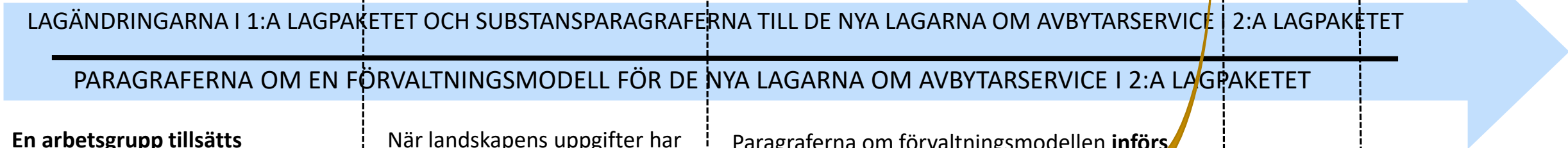
2:a lagpaketet på remiss

RP om 2:a lagpaketet till riksdagen.

Nytt (nya?) informationssystem bereds.

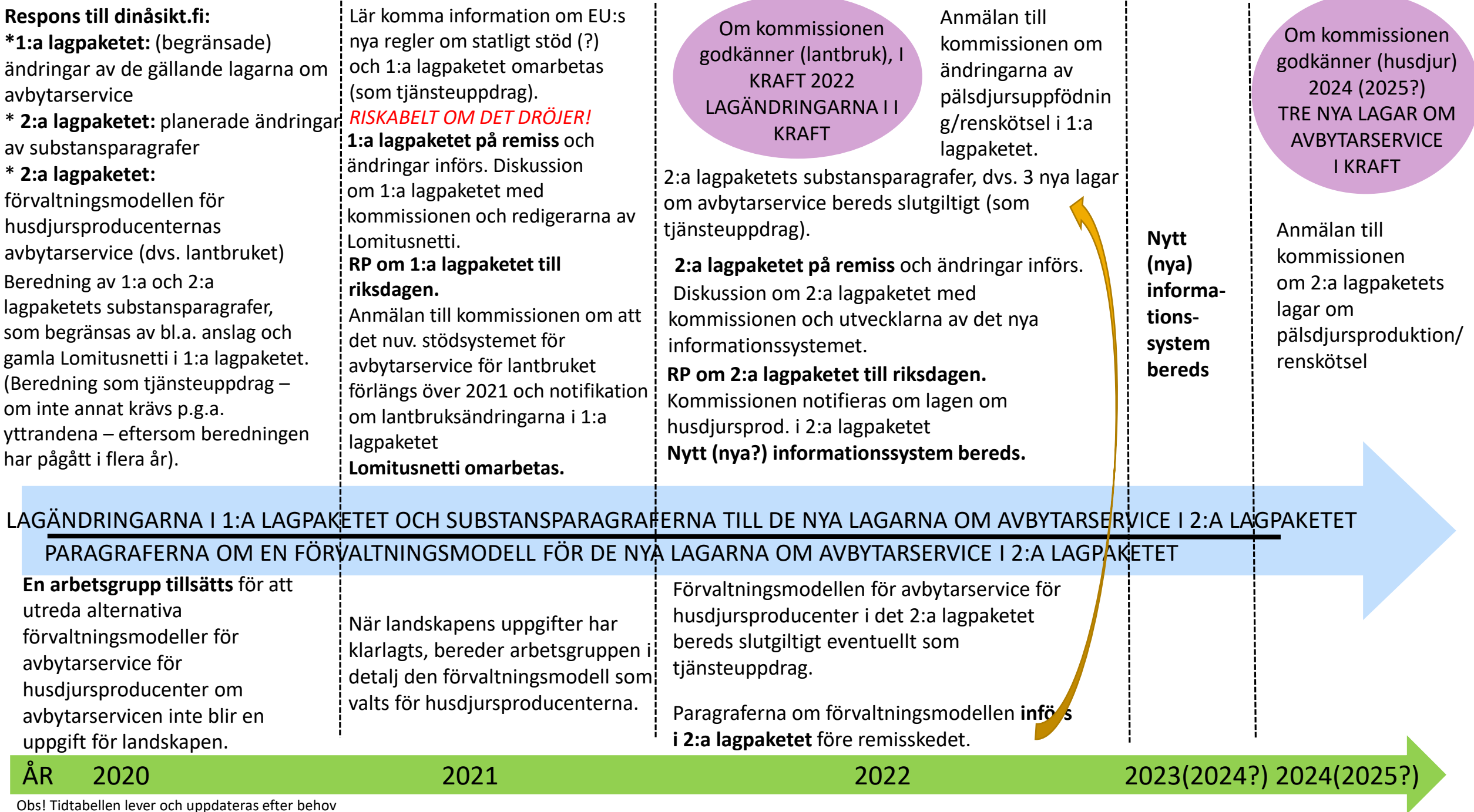
Nytt (nya) informations-system bereds

2024(2025?) TRE NYA LAGAR OM AVBYTARSERVICE I KRAFT



När landskapens uppgifter har klarlagts, bereder arbetsgruppen i detalj den förvaltningsmodell som valts för husdjursproducenterna.

Paragraferna om förvaltningsmodellen **införs i 2:a lagpaketet** före remisskedet.



Vilka lagändringar har planerats vid SHM?

Utgångsläge vårvintern 2020

*Tack vare allt arbete som tidigare lagts ner på lagberedningen
och i olika arbetsgrupper behöver vi inte börja från noll.*



Det första lagpaketet

Allmän beskrivning

- De mer begränsade och brådskande lagändringarna införs i de tre gällande lagarna om avbytarservice.
- Gamla Lomitusnetti omarbetas så det motsvarar lagändringarna.
- Ändringarna i kraft 2022?

Obs!

Vissa teman behandlas i båda lagpaketen.

Lagändringarna i de följande diorna hör till första lagpaketet, om det inte uttryckligen står att ändringen görs först i andra lagpaketet.



Kunderna inom avbytarservice för lantbruksföretagare – vad förändras (1)?



Skyldigheten att som en förutsättning för avbytarservice teckna en **försäkring** enligt 10 § i **lagen om pension för lantbruksföretagare** (1280/2006), leder i nuläget till att en del lantbruksföretagare (husdjursproducenter) blir utan tillgång till avbytarservice för lantbruksföretagare.

- ➔ Kopplingen mellan avbytarservice för lantbruksföretagare och lantbruksföretagarens pensionsförsäkring ska slopas.
- ➔ På motsvarande sätt ska kopplingen mellan avbytarservice för pälsdjursuppfödare och försäkringen enligt lagen om pension för företagare (1272/2006) slopas.

Pälsdjursuppfödarna omfattas i dag av två lagar om avbytarservice.

- ➔ **Pälsdjursuppfödarna ska överföras** från lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare till till lagen om avbytarservice för pälsdjursuppfödare.

Förslagen grundar sig på EU:s regler om statligt stöd. "Stöd skall vara tillgängligt för alla som är berättigade i det berörda området enligt objektiva utformade villkor." En annan grund är den allmänna principen om likabehandling.

Kunderna inom avbytarservicen för lantbruksföretagare – vad förändras (2)?



Trav- och ridhästar ska inte längre få skötas genom avbytarservice.

Förslaget grundar sig på EU:s regler om statligt stöd. Trav- och ridhästar räknas inte till den primära jordbruksproduktionen.

Med primär jordbruksproduktion avses produktionen av produkter från jorden och från uppfödning (bl.a. levande djur samt kött och delar av djur som ska ätas) utan att några andra vidare processer utförs som förändrar dessa produkters natur.

Med primär jordbruksproduktion avses således i praktiken endast uppfödning av djur som ska bli livsmedel eller produkter.

En förutsättning för avbytartjänst under semester och avgiftsbelagd avbytarhjälp är att **lantbruksföretagaren har uppgiften som huvudsyssla.**

Detta villkor kan leda till att lantbruksföretagaren förlorar avbytartjänsten till fullt belopp om han eller hon har inkomster från olika källor. Även bestämmelsen om huvudsyssla bör förtydligas.

➡ Villkoret om att en lantbruksföretagare ska ha uppgiften som huvudsyssla ska slopas.

Kunderna inom avbytarservicen för lantbruksföretagare – vad handlar bestämmelserna om? (1)



Avbytarservice för lantbruksföretagare ska beviljas om det är fråga om

"husdjursproduktion", dvs.

- i inkomstskattelagen för gårdsbruk (543/1967) eller
- i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968)

avsedd beskattad produktion av djur bestående av nötkreatur, svin, får, getter, *hästar som används för hästuppfödning* och djur som är fjäderfä.

Husdjursenheter ska även i fortsättningen omfatta minst 6 enheter.



I det **2:a lagpaketet** ska de husdjursenheter som fastställts genom förordning (hur många husdjur det finns i en enhet) justeras, förutom att man redan i det **1:a lagpaketet** stryker pälsdjur från förordningen och ändrar angivelsen om hästar.

Kunderna inom avbytarservicen för lantbruksföretagare – vad handlar bestämmelserna om? (2)



"Häst som används för hästuppfödning" ska vara

- ett sto som under de senaste 30 månaderna minst en gång inseminerats, betäckts eller fölat,
- en hingst som under motsvarande period använts för avel minst en gång samt
- ett föl som fötts under motsvarande period.

Tiden på 30 månader (2,5 år) bakåt ska beräknas från den tidpunkt då man även i övrigt kontrollerar om förutsättningarna för att bevilja avbytarservice för lantbruksföretagare uppfylls:

- vid ansökan om avbytarservice och
- före/under perioden för avbytarservice

Lantbruksföretagare har anmälningsskyldighet i fråga om ändringar (44 a § i lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare och förordningen).

Kunderna inom avbytarservicen för lantbruksföretagare – vad handlar bestämmelserna om? (3)



"Lantbruksföretag" avser

- husdjursproduktion som bedrivs av en enskild näringsidkare ensam eller tillsammans med sin make
- husdjursproduktion som bedrivs av en annan självständig ekonomisk enhet.

Jämför med definitionen av **företag** enligt den s.k. gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn (EU) Nr 702/2014:

"Varje enhet, oberoende av juridisk form, som bedriver en ekonomisk verksamhet ska anses som ett företag."

Inom avbytarservicen för lantbruksföretagare ska den ekonomiska verksamheten uttryckligen vara husdjursproduktion som beskattas enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk eller lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet.

Kunderna inom avbytarservicen för lantbruksföretagare – vad handlar bestämmelserna om? (4)



"Lantbruksföretagare" ska vara en person, vars **ställning i lantbruksföretaget** är

- en enskild näringsidkare eller dennas make,
- verkställande direktör eller styrelsemedlem i ett aktiebolag, som
 - ensam innehar mer än 20 procent av aktiebolagets aktiekapital, eller
 - ensam innehar mer än 20 procent av det röstetal som aktierna medför i aktiebolaget,
- en bolagsman i ett öppet bolag, eller
- en delägare eller bolagsman som är personligen ansvarig för förpliktelserna och åtagandena i ett annat bolag, en annan sammanslutning eller ett annat samfund.

Kunderna inom avbytarservicen för lantbruksföretagare – vad handlar bestämmelserna om? (5)



Besittningsrätt till husdjuren ska innehas av

- lantbruksföretagaren, om det är fråga om husdjursproduktion som bedrivs av en enskild näringsidkare ensam eller tillsammans med sin make, eller
- i övriga fall lantbruksföretaget.

Lantbruksföretagaren ska själv utföra en tillräcklig mängd av de nödvändiga dagliga arbetena för skötsel av husdjuren i lantbruksföretaget. **Den nedre gränsen** ska vara minst **3 timmar** per dag. (= En avbytarservicedag för lantbruksföretagare ska vara minst 3 timmar per lantbruksföretag).

Obs! Även i lagen om avbytarservice för pälsdjursuppfödare ska motsvarande ändringar om kunderna inom avbytarservicen göras i fråga om

pälsdjursuppfödning, pälsfarm, pälsdjursuppfödare, besittningsrätt till pälsdjur och avbyttardagens längd för pälsdjursuppfödare per pälsfarm (vid avbyttartjänst under semester).

Avbytarservice för lantbruksföretagare – vikariehjälp: på grund av arbetsoförmåga (1)



7 § i lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare, som gäller vikariehjälp på grund av arbetsoförmåga, är en paragraf som används ofta men lämnar rum för tolkning.

Det finns olika synpunkter på revideringen av 7 §, åtminstone:

- Vikariehjälp fås i dag flexibelt för **högst 20 dagar** (delvis genom egenanmälan eller med intyg av en läkare e.d.). Det har önskats att perioden på 20 dagar ska förlängas.
- Vikariehjälp kan beviljas för **en längre period än 20 dagar** endast med stöd av ett visst förmånsbeslut (= arbetsoförmågan ska visas med förmånsbeslutet).
 - Detta uppmuntrar lantbruksföretagarna att ansöka om de förmåner de har rätt till (€)
 - Handläggaren av ett beslut om avbytarservice behöver inte (utan medicinsk utbildning) bedöma innehållet i en läkares e.d. utlåtande och lantbruksföretagarens arbetsförmåga.

Avbytar-service för lantbruksföretagare – vikariehjälp: på grund av arbetsoförmåga (2)



- Enligt EU:s regler om statligt stöd kan avbytar-service normalt beviljas för högst 3 mån. per år. Den vikariehjälp som kan beviljas på grund av arbetsoförmåga utifrån 7 § kan dock i allmänhet fortgå högst 3 år.
 - **Är det ändamålsenligt** att man väntar att lantbruksföretagaren ska få tillbaka sin arbetsförmåga medan man sköter lantbruksföretaget med hjälp av avbytar-service **10 gånger längre** än avbytar-servicen är avsedd att vara?
 - Enligt uppgifter från LPA anlätades vikariehjälp som beviljats på grund av arbetsoförmåga av
 - **2016:** 4 968 pers. – av dem anlätade 34 (0,7 %) tjänsten i mer än 320 dagar och 15 (0,3 %) i mer än 350 dagar
 - **2017:** 4 823 pers. – av dem anlätade 46 (1,0 %) tjänsten i mer än 320 dagar och 11 (0,2 %) i mer än 350 dagar
 - **2018:** 4 569 pers. – av dem anlätade 29 (0,6 %) tjänsten i mer än 320 dagar och 7 (0,2 %) i mer än 350 dagar
 - **2019:** 4 188 pers. – av dem anlätade 27 (0,7 %) tjänsten i mer än 320 dagar och 7 (0,2 %) i mer än 350 dagar
 - ➡ Ytterst få anlätade vikariehjälp på grund av arbetsoförmåga hela året (obs. 26 dagar semester per år). Statistiken antyder även att det är sällsynt att vikariehjälp på grund av arbetsoförmåga anlitas oavbrutet (eller så gott som) i 2 eller 3 år.
- Enligt 7 § fås vikariehjälp endast med stöd av vissa förmåner. Det har önskats att förmånerna ska utökas med åtminstone **partiell sjukdagpenning** enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004).

Avbytarservice för lantbruksföretagare – vikariehjälp: på grund av arbetsoförmåga (3)



- ➔ I det **1:a lagpaketet** ska förmånerna i 7 § med stöd av vilka man kan få vikariehjälp utökas med partiell sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen.
- ➔ I det **1:a lagpaketet** slopas LPA:s utlåtande om lantbruksföretagarens arbetsförmåga (7 § 4 mom.)
Orsak: När avbytarservicens koppling till lantbruksföretagarens pensionsförsäkring slopas, kan även andra pensionsförsäkringsbolag än LPA ge utlåtanden. Förändringen minskar den administrativa bördan.
- ➔ I det **2:a lagpaketet** ska 7 § revideras i större utsträckning. Revideringen lämnas till andra skedet eftersom
 - Den nya formuleringen av paragrafen måste anpassas till de övriga paragraferna i lagen om avbytarservice för husdjursproducenter i 2:a lagpaketet (åtminstone till vilka förmåner som hindrar avbytarservice, möjligheten att få vikariehjälp redan medan man väntar på ett förmånsbeslut som utgör en förutsättning för vikariehjälp på grund av arbetsoförmåga samt avgifter för vikariehjälp).
 - Den flitigt tillämpade 7 § orsakar stora kostnader för staten. Om man t.ex. förlänger den tid då man kan få vikariehjälp endast utifrån en läkares e.d. intyg, bör kostnaderna för detta uppskattas och finansiering hittas.

Avbytarservice för lantbruksföretagare – vikariehjälp: sjukt/handikappat barn, specialvårdspenning



Enligt 7 b § 1 mom. 2 punkten i lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare beviljas vikariehjälp för deltagande i vård eller rehabilitering av ett sjukt eller handikappat barn, för högst den tid lantbruksföretagaren betalas specialvårdspenning enligt sjukförsäkringslagen.

Sjukförsäkringslagen innehåller vissa maximitider för hur länge specialvårdspenning i allmänhet kan betalas för samma sjukdom hos barnet, men i vissa undantagsfall (vägande medicinska grunder) har ingen maximitid fastställts.

Även vikariehjälp kan i dessa fall fortgå lika länge och överskrida den allmänna maximitiden (3 mån. per år) enligt EU:s regler om statligt stöd.



I det **1:a lagpaketet ska en maximitid anges** för hur länge vikariehjälp enligt 7 b § 1 mom. 2 punkten kan beviljas, och kommissionens godkännande ska begäras för den.

Avbytar-service för lantbruksföretagare som ordnas av kommunen – skyldigheten att ordna service



Skyldigheten att ordna avbytar-service enligt 15 § i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare ska **förtydligas** enligt följande:

- Den lokala enheten ska inte ha skyldighet att tillhandahålla brådskande avbytar-service enligt jour.

Avbytar-servicen ska inte heller i framtiden omfatta en jour enligt "112-modell", om man inte uttryckligen vill ändra systemet så att det fungerar som det primära reservsystemet för lantbruksföretagare och man hittar finansiering för det.

- Den lokala enheten ska ha skyldighet att ordna avbytartjänst under semester och vikariehjälp för lantbruksföretagare som anlitar dess tjänster endast till den del som avbytaruppgifterna
 - 1) kan utföras så att de inte utgör nattarbete enligt arbetstidslagen (872/2019),
 - 2) kräver högst två besök i lantbruksföretaget per dygn,
 - 3) inte avviker från det normala produktionssättet.

I bakgrunden bl.a. HFD:2019:60 (antalet utfodringsgångar), avbytararbetets kvalitet (för hurdant avbytararbete hittas arbetare) och kostnader.

Avbytarservice för lantbruksföretagare som ordnas av kommunen – skyldighet att ta ut semester samtidigt



Skyldigheten att ta ut semester samtidigt enligt 17 a § i lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare ska i framtiden gälla ett allt större antal kunder.

Lantbruksföretagare som arbetar i samma lantbruksföretag ska ta ut minst 20 dagar av sin semester samtidigt, om lantbruksföretaget har högst 20 ➡ 30 husdjursenheter.

Det finns olika synpunkter på skyldigheten att ta ut semester samtidigt, åtminstone:

- Skyldigheten försätter lantbruksföretagarna i en ojämlig ställning på basis av antalet djur i lantbruksföretaget, varför skyldigheten inte är förenlig med det allmänna målet för revideringen av lagstiftningen om avbytarservice (jämlikare avbytarservice).
- Skyldigheten kompletterar i viss mån den företagsspecifika semestern som föreslogs av arbetsgruppen 2017 och som inte fick understöd.
 - Skyldigheten förbättrar möjligheterna att erbjuda avbytarna längre arbetsdagar, dvs. den förbättrar avbytararbetets kvalitet (för hurdant avbytararbete man hittar arbetare).
 - Skyldigheten gör det möjligt att minska avbytarnas arbetsresor och dämpa fenomenet med "dubbla semestrar".
- Jämför: Alla pälsdjursuppfödare som anlitar den lokala enhetens avbytarservice har alltid tvingats ta ut sin semester samtidigt!

Avgifter för avbytar-service som ordnas av kommunen och av lantbruksföretagaren själv



Avgifterna för vikariehjälp enligt lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare har en koppling till lantbruksföretagarens LFöPL-arbetsinkomst, och dessutom varierar nivån på avgifterna även i övrigt.

➔ I det **1:a lagpaketet** ska avgifternas koppling till LFöPL-arbetsinkomsten slopas och man fastställer **en enda avgift för vikariehjälp**.

- Nivån på avgiften för vikariehjälp påverkas av den budget som står till lagberedningens förfogande och av statistiken (nivåerna) för de avgifter för vikariehjälp som i praktiken betalas för närvarande.
- Avgiften för vikariehjälp innebär inte nödvändigtvis en inkomstförlust för lantbruksföretagaren, eftersom de lantbruksföretagare som oftast anlitar vikariehjälp får förmånsinkomst från ett visst förmånssystem (ingen eller ingen betydande inkomstförlust).
- Avgifterna för vikariehjälp är avdragsgilla i beskattningen.

➔ I det **2:a lagpaketet** ska (kommunens) serviceavgifter **slopas för de lantbruksföretagare** som ordnar sin avbyttjänst **själv** och detta ska beaktas i ersättningen av kostnader (lägre nivå).

Obs! Även **serviceavgifterna för pälsdjursuppfödare** ska slopas i det **2:a lagpaketet**, i och med att de överförs helt och hållet till den avbyttjänst som ordnas själv.

Preciseringar av ansökan om avbytarservice som ordnas av kommunen och av lantbruksföretagaren själv (1)



Avbytarservice som ordnas av kommunen

18 § 3 mom.

Ansökan om vikariehjälp ska göras omedelbart när lantbruksföretagaren har fått kännedom om grunden för vikariehjälp och tidpunkten då behovet av service börjar.

➡ Ansökan om vikariehjälp ska göras ***så fort som möjligt innan avbyttjänsten behövs.***

Avbyttjänst som en lantbruksföretagare ordnar själv

23 a § 1 mom. (och en liknande ändring av 3 mom.)

En lantbruksföretagare som själv ordnar sin avbyttjänst ska skriftligen ansöka om avbytarservice hos den lokala enheten innan de arbeten som ingår i avbytarservicen påbörjas.

➡ En lantbruksföretagare som själv ordnar sin avbyttjänst ska skriftligen ansöka om avbytarservice hos den lokala enheten ***så fort som möjligt innan avbyttjänsten behövs*** och ***innan lantbruksföretagaren skaffar avbyttjänsten av serviceproducenten*** (=innan tjänsten beställs).

Preciseringar av ansökan om avbytarservice som ordnas av kommunen och av lantbruksföretagaren själv (2)



Ändringen av 23 a § i lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare, enligt vilken ansökan om vikariehjälp ska göras innan lantbruksföretagaren skaffar avbytartjänsten av serviceproducenten (= *innan tjänsten beställs*) grundar sig på EU:s regler om statligt stöd.

Statliga stöd ska ha en s.k. "stimulanseffekt". Stödet måste ändra det eller de berörda företagens beteende på ett sådant sätt att de inleder ytterligare verksamhet som de inte skulle bedriva eller som de skulle bedriva endast i begränsad utsträckning eller på ett annat sätt. Därför ska ansökan om stöd i praktiken göras först.

EU-domstolen behandlade i mål C-349/17 det statliga stödets "stimulanseffekt" och stödansökans tidpunkt enligt den s.k. Allmänna gruppundantagsförordningen. Även gruppundantagsförordningen för jordbrukssektorn innehåller motsvarande bestämmelser: "det första rättsligt bindande åtagandet att utnyttja tjänster" enligt artikel 6.2 och artikel 2.25.

Obs! Även i de **övriga lagarna om avbytarservice** ska liknande **preciseringar av ansökans tidpunkt göras**.

Avbyttjänst som lantbruksföretagaren ordnar själv – övrigt (1)



Det finns olika synpunkter på de avbyttjänster som lantbruksföretagare ordnar själv, åtminstone:

- Endast 10 % av kunderna omfattas av tjänsterna. (År 2019 10,2 % av de lantbruksföretagare som hade uppgiften som huvudsyssla). Orsaker är antagligen bl.a.
 - Enligt EU:s regler om statligt stöd ska ersättningen för kostnaderna för avbyttjänsten, dvs. det statliga stödet, betalas till den som tillhandahåller avbyttjänsten och inte till lantbruksföretagaren. I lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare finns närmare bestämmelser om detta. ➡ Antalet lämpliga privata tillhandahållare av avbyttjänster varierar liksom även den kontinuerliga tillgången till tjänster.
 - Den avbytarservice som ordnas av kommunen och av lantbruksföretagaren själv varierar till sitt innehåll.
 - Andra orsaker?
- Den avbyttjänst som lantbruksföretagaren ordnar själv är förmånligare för staten än den tjänst som ordnas av kommunen.
 - T.ex. år 2019 var bruttopriset för en avbyttimme ordnad av kommunen i snitt ca 33,35 euro och bruttopriset för en avbyttimme ordnad av lantbruksföretagaren själv ca 27,35 euro.
 - Om den avbyttjänst som lantbruksföretagaren ordnar själv även framöver är förmånligare för staten, gynnas den statliga ekonomin av att den blir vanligare.
 - Vilka utgiftsposter täcker/borde bruttopriset för avbyttimmarna täcka i praktiken? Har man beaktat jämlikhetsperspektivet?
- De avbyttare som är anställda av kommunen kan utöka sina arbetstimmar och sin inkomst genom att som bisyssla erbjuda privata avbyttjänster och eventuellt andra tjänster.

Avbyttjänst som lantbruksföretagaren ordnar själv – övrigt (2)



Hur borde lagen om avbytarservice för lantbruksföretagare ändras för att privata avbyttjänster ska vara ett realistiskt alternativ för allt fler lantbruksföretagare?

- ➡ I det **1:a lagpaketet** är avsikten att **höja nivån på kostnadsersättningen** för den avbyttjänst som lantbruksföretagaren ordnar själv.
- ➡ I det **2:a lagpaketet** är strävan att likställa **serviceutbudet** av avbyttjänster som ordnas av kommunen och av lantbruksföretagaren själv – *i den mån budgeten medger*. (Kommunens skyldighet att ordna service ska fortsättningsvis omfattas av vissa begränsningar (söndags- och helgdaysbegränsningar, samtidig semester osv.) för att skapa inbesparingar och garantera avbyttjänstens kvalitet).
- ➡ I det **2:a lagpaketet** ska (kommunens) **serviceavgifter slopas för de lantbruksföretagare** som ordnar sin avbyttjänst **själv** och detta ska beaktas i kostnadsersättningen (lägre nivå).
- ➡ I samband med det **2:a lagpaketet** kan man utreda **förvaltningen av avbytarservicen för lantbruket** även med tanke på förutsättningarna för att den avbyttjänst som lantbruksföretagaren ordnar själv ska bli vanligare. I detta sammanhang är det även lämpligt att **se över de utgiftsposter som ska täckas av bruttopriset för avbyttimmar** för den avbytarservice som ordnas av kommunen och av lantbruksföretagaren själv.

Obs! Det är ändamålsenligt att se över en eventuell höjning av nivån på kostnadsersättningarna av **avbytarservicen för pälsdjursuppfödare och vikariehjälp för renskötare** i samband med att avbytarservicen för pälsdjursuppfödare överförs till LPA i det **2:a lagpaketet**.

- En höjning är möjlig endast inom ramen för budgeterna enligt lagarna.

Avbytar-service som getts utan grund och bestämmelser om återkrav



Ibland uppstår det en situation då avbytar-service har beviljats utan grund och avbytar-servicens belopp måste återkrävas.

Orsaken är ofta 11 a § i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare, som möjliggör ett s.k. "villkorligt beslut om vikariehjälp" innan alla förutsättningar för vikariehjälp har uppfyllts. Återkrav blir nödvändigt om förutsättningarna sist och slutligen inte uppfylls.

➡ I det 1:a lagpaketet ska bestämmelserna om återkrav i alla lagar om avbytar-service revideras.

- Bakom förslaget ligger bl.a. EU-målet C-349/17.
- Man försöker bevara möjligheten till skäliga återkrav under vissa förutsättningar (kommissionens ståndpunkt?)

➡ I det 2:a lagpaketet ska bestämmelserna om "villkorlig vikariehjälp" revideras.

- Revideringen sker först i detta skede, eftersom paragrafens nya formulering måste anpassas till de övriga paragraferna i lagen om avbytar-service för husdjursproducenter i 2:a lagpaketet.
- Vikariehjälp ska först vara helt avgiftsbelagd, och när förutsättningarna för beviljandet har uppfyllts sänks avgifterna retroaktivt till normal nivå. (Negativt: av kunderna krävs tillfälligt bättre betalningsförmåga.)

SHM tar gärna emot förslag på kompletterande idéer! (= Snabb vikariehjälp + förutsättningarna uppfylls + åg risk för återkrav)!

Rätt till information av myndigheterna och inkomstdatasystemet



Avbytar-serviceförvaltningen får största delen av de uppgifter den behöver av kunderna.

Det skulle löna sig att framöver i allt högre grad begära uppgifterna av myndigheterna. I bästa fall minskar detta kundens administrativa börda och ökar avbytar-servicebeslutens "träffsäkerhet".

- I praktiken minskar nyttan av vissa data av att de inte är i sådan form eller från en sådan tidpunkt som avbytar-serviceförvaltningen behöver, t.ex. husdjursdata. De kan ändå användas som riktgivande jämförelse- eller kompletterande uppgifter.
- Vissa andra data kan utnyttjas bättre, t.ex. Skatteförvaltningens och Patent- och registerstyrelsens uppgifter.

Skatteförvaltningens inkomstdatasystem ska i framtiden innehålla uppgifter t.ex. om förmåner som utgör ett villkor eller hinder för avbytar-service osv.

- ➔ I det **1:a lagpaketet** ska bestämmelserna om **rätten till information** i alla lagar om avbytar-service **uppdateras**.
- ➔ I det **1:a lagpaketet** är målet att för avbytar-serviceförvaltningen införa en **rätt att se uppgifterna i inkomstdatasystemet**.
- ➔ I det **2:a lagpaketet** ska möjligheterna att skapa gränssnitt mellan IT-systemen för avbytar-service och inkomstdatasystemet utredas.

Det andra lagpaketet

Allmän beskrivning

- Tre nya lagar om avbytarservice ska stiftas.
- En förvaltningsmodell för avbytarservice för lantbruket ska tas fram.
- Avbytarservicen för pälsdjursuppfödare ska överföras till LPA och omvandlas till en tjänst som i likhet med avbytarservicen för renskötare ordnas av pälsdjursuppfödarna själva.
- Regionförvaltningsverken kan ges ansvaret för styrningen och övervakningen av avbytarservicens laglighet.
- Ett nytt informationssystem ska utvecklas för avbytarservicen för lantbruket och eventuellt den övriga avbytarservicen.
- Ändringarna i kraft 2024/2025?



Allmänt



Lagarna om avbytarservice har under årtiondenas lopp utvecklats i olika riktningar och har blivit relativt komplexa.

Målet med reformen av lagarna om avbytarservice är att harmonisera lagarna i fråga om uppbyggnad och begrepp. Lagarna ska även förenklas i den mån det är möjligt.

Lantbruksföretagare => Husdjursproducent

Lantbruksföretag => Företag som bedriver husdjursproduktion

Pälsdjursuppfödare => Pälsdjursuppfödare

Pälsfarm => Företag som bedriver pälsdjursuppfödning

Renskötare => Renskötare

Renskötselarbete => Renskötsel

Avbytarservicen för husdjursproducenter ska bestå av: semester, vikariehjälp i olika former och extraledighet.

- Obs! Den helt avgiftsbelagda avbytarservicen ska strykas från lagarna. Den ska kunna köpas av privata avbytarföretag.

Avbytarservicen för pälsdjursuppfödare ska bestå av: semester och extraledighet.

Avbytarservicen för renskötare ska bestå av: vikariehjälp som beviljas på grund av arbetsoförmåga.

Ändringar i 2:a lagpaketet som redan nämnts i presentationen



Avbytarsservice för lantbruksföretagare

- De husdjursenheter som fastställts genom förordning ska ses över (hur många husdjur det finns i en enhet).
- 7 § om vikariehjälp på grund av arbetsoförmåga ska revideras i större utsträckning.
- Bestämmelserna om "villkorlig vikariehjälp" ska revideras.
- Serviceutbudet av avbyttjänster som ordnas av kommunen och av lantbruksföretagaren själv ska likställas – *i den mån budgeten medger.*
- (Kommunens) serviceavgifter ska slopas för de lantbruksföretagare som ordnar sin avbyttjänst själva.
- Förvaltningen för avbyttarservicen för lantbruksföretagare kan ses över även med tanke på förutsättningarna för att den avbyttjänst som lantbruksföretagaren ordnar själv ska bli vanligare.

Övrig avbyttarservice

- Avbyttarservicen för pälsdjursuppfödare ska överföras till LPA och i likhet med avbyttarservicen för renskötare omvandlas till avbyttjänster som ordnas helt själv.
- Serviceavgifterna för avbyttarservicen för pälsdjursuppfödare ska slopas.
- Nivån på kostnadsersättningarna av avbyttarservicen för pälsdjursuppfödare och vikariehjälp för renskötare ska ses över – *höjning endast inom ramen för budgeterna enligt lagarna.*

All avbyttarservice

- Möjligheterna att skapa gränssnitt mellan IT-systemen för avbyttarservicen och Skatteförvaltningens inkomstdatasystem ska utredas.

Total arbetstid, uppgiftsandel, personlig arbetstid (1)



Avbytar servicen för husdjursproducenter och pälsdjursuppfödare ska i det 2:a lagpaketet ändras enligt följande:

Företagets totala arbetstid (timmar) ska fastställas schematiskt enligt antalet husdjursenheter eller pälsdjursenheter i företaget.

- Husdjursenheterna och pälsdjursenheterna (hur många djur det finns i en enhet) samt "beräkningsformlerna" för den totala arbetstiden i enheterna ska fastställas i förordningarna.
- I det betänkande som utarbetats av SHM:s arbetsgrupp för avbytar service https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyoryhma-lomitus- finns lag- och förordningsutkast med förslag på husdjursenheter och pälsdjursenheter samt "beräkningsformler" för den totala arbetstiden.

=> SHM tar gärna emot respons på hur förslagen 2017 kan ändras!

=> Går det i vissa "produktionslokaler" klart långsammare att utföra arbeten för skötsel av motsvarande djur? Behövs det i undantagsfall en "långsamhetskoefficient" för den totala arbetstiden?

De nödvändiga arbetena för skötsel av husdjur eller pälsdjur i ett företag (100 %) ska delas in enligt de faktiska genomsnittliga arbetsinsatserna för de personer som deltar i dessa arbeten.

➡ Då får man **en uppgiftsandel i procent (%) för arbetena.**

Total arbetstid, uppgiftsandel, personlig arbetstid (2)



Husdjursproducenter och pälsdjursuppfödares personliga arbetstid (timmar) fås genom att beräkna den tid (hur många timmar) som procentandelen (%) för husdjursuppfödarens eller pälsdjursuppfödarens uppgiftsandel i procent utgör av den totala arbetstiden för företaget som bedriver husdjursproduktion.

- T.ex. 50 % av 12 timmar = 6 timmar
- Beviljandet av avbytar-service skulle redan i det 1:a lagpaketet förutsätta att den personliga arbetstiden är minst 3 timmar per lantbruksföretag!

Omfattningen av en semester- och vikariehjälpdag för husdjursproducenter samt **omfattningen av en semesterdag för pälsdjursuppfödare** ska fastställas enligt deras personliga arbetstid.

- I fråga om husdjursproducenternas semester- och vikariehjälpdag ska det på vissa grunder finnas ett spelrum på +15 %.
- T.ex. ska en ensamföretagares semester- och vikariehjälpdag på 10 h kunna förlängas till 11,5 timmar.

Kundens rätt att framställa anmärkning



I det **2:a lagpaketet** ska det ingå bestämmelser om avbytarkundens rätt att framställa en skriftlig **anmärkning** mot avbytarmyndigheten.

T.ex. en pälsdjursuppfödare ska framöver ha rätt att framställa en anmärkning mot LPA om han eller hon är **missnöjd med verkställigheten av den nya lagen om avbytarservice för pälsdjursuppfödare eller sin behandling i anslutning till denna.**

LPA ska ge ett skriftligt svar på anmärkningen inom en skälig tid från att anmärkningen mottagits och svaret ska motiveras. Ändring i svaret får inte sökas genom besvär.

Anmärkningen ska inte begränsa kundens rätt att begära omprövning av eller överklaga LPA:s beslut (om avbytarservice e.d.)

Anmärkningen ska inte heller påverka kundens rätt att anföra klagomål.

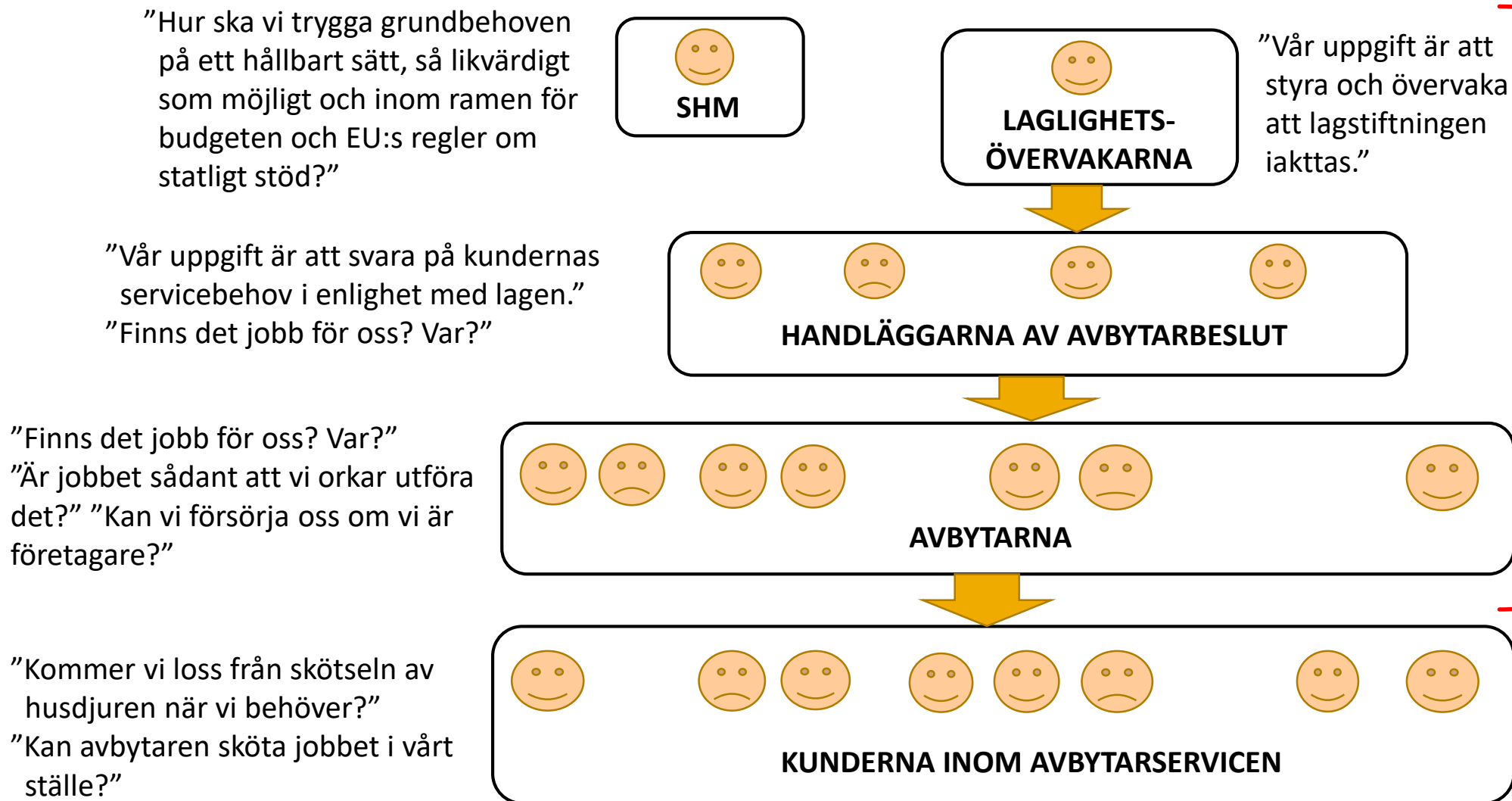
**Planering av
förvaltningen för
lantbrukets avbytarservice**



Aktörerna inom avbytar servicen för lantbruksföretagare och deras kärnproblem:



*Om
avbytarservi-
cen inte blir
en uppgift
för
landskapen,
vilken
förvaltnings
modell
minskar
kärnproblem
en
och tål bäst
tidens tand?*



GEMENSAMT PROBLEM: "KAN VI GARANTERA AVBYTARSERVICEN I FINLAND, DÄR AVSTÅNDEN ÄR LÅNGA OCH DET FINNS MÅNGA AVLÄGSNA BYAR?"

Fler tankar: Om avbytarservicen inte blir en uppgift för landskapen, vilken modell skulle tjäna oss "ännu 2040"?



TILLSYN – LPA

MYNDIGHETSBESELT

- 40 KOMMUNER för alla

UTBUD AV AVBYTARSERVICE

Som en uppgift för den offentliga sektorn

- 40 KOMMUNER för alla

UTBUD AV AVBYTARSERVICE

- AVBYTARSERVICEFÖRETAG

I alla modeller ska avbytarens kompetens och arbetshälsa utvecklas kontinuerligt t.ex. med hjälp av erfarenheterna från avbytarens enheter i Tohmajärvi och Liperi (Norra Karelen/Sunprofile Oy:s LEAN-projekt 2018–2019).

*Kollektivavtalsparterna ska alltid ha möjlighet att överväga vem som kan lösa **utmaningar med arbetsvillkoren** och hur (SHM inte delaktig)*

TILLSYN – RFV

MYNDIGHETSBESELT

- LPA (kontor)

UTBUD AV AVBYTARSERVICE

Som en uppgift för den offentliga sektorn

- LPA (kontor) **ELLER**
10? KOMMUNER för alla



Endast försäljning av stödda avbytarens tjänster enligt lagstiftningen om avbytarens service

UTBUD AV AVBYTARSERVICE

- ANDELSLAG FÖR AVBYTARE
- ÖVRIGA AVBYTARFÖRETAG



Försäljning av stödda avbytarens tjänster enligt lagstiftningen om avbytarens service



Försäljning av andra avbytarens tjänster och tjänster t.ex. inom jordbruks-/vårdssektorn

TILLSYN – RFV

MYNDIGHETSBESELT

- LPA (kontor)

UTBUD AV AVBYTARSERVICE

Som företag (enligt principerna för ett socialt företag)

- ägare LPA? PRO AGRIA? KOMMUNEN?
NÅGON ANNAN? (kontor)

UTBUD AV AVBYTARSERVICE

- ANDELSLAG FÖR AVBYTARE
- ÖVRIGA AVBYTARFÖRETAG



Försäljning av stödda avbytarens tjänster enligt lagstiftningen om avbytarens service



Försäljning av andra avbytarens tjänster och tjänster t.ex. inom jordbruks-/vårdssektorn

Beslut och avbytare i kommunerna



- Denna modell är bekant redan från 90-talet, då man frångick kommunernas lagstadgade skyldighet att ordna avbytarservice för lantbruksföretagare.
- I modellen ordnar LPA avbytarservice genom att själv inrätta en s.k. lokal enhet (0 st.) eller genom att ingå ett uppdragsavtal med vissa kommuner (40 st.).
- I denna modell har LPA även ansvaret för styrningen och övervakningen av avbytarservicens laglighet. I första hand har LPA dock varit rådgivare, utbildare och "centralförvaltning" för avbytarservicen, som förutom kommunerna även stöder SHM:s arbete.
- I denna modell finns handläggarna av myndighetsbesluten i kommunen nära avbytarserviceutbudet, dvs. i samma organisation som avbytarna och deras chefer.
- Om vi fortsätter med denna modell slipper vi mycket av det besvär, den osäkerhet och den anpassning som i allmänhet följer av förändringar. De olika rollerna är bekanta för alla.

Beslut i LPA & avbytare i LPA ELLER kommunerna (1)



- I denna modell skulle myndighetsbesluten fattas centralt vid LPA.
- Centraliseringen gör det möjligt för tjänstemännen inom förvaltningen att lättare dela ömsesidig expertis och att förenhetliga tolkningen av lagen och arbetsmetoderna. Beslut som kräver gedigen expertis, såsom beslut om vikariehjälp på grund av arbetsoförmåga, kan koncentreras till ett visst kontor vid LPA.
- Avbytarbeslutens "träffsäkerhet" kanske ökar och kunderna behandlas mer jämnt överallt i Finland.
- Som en "biprodukt" gynnas antagligen statens kassa och kunderna i och med att det går mindre tid för tjänstemännen och kunderna t.ex. till att rätta felaktiga beslut.
- LPA:s tjänstemän kan arbeta på LPA:s regionala kontor och vid behov på distans. I denna modell måste man utreda hur tjänstemännens arbetsvillkor ska fastställas.

Beslut i LPA & avbytare i LPA ELLER kommunerna (2)



- I denna modell skulle utbudet av avbytarservice skötas av LPA med hjälp av sina regionala kontor ELLER alternativt skulle LPA ingå ett uppdragsavtal om utbudet av avbytarservice med vissa kommuner (10 st.)?. Avbytarna skulle vara anställda av LPA ELLER kommunerna.
- Till denna förvaltningsmodell kunde man skräddarsy en transparent finansieringsmodell (behov av anpassningspost?).
- Om LPA själv sköter utbudet av avbytarservice är det lättare för LPA att justera antalet kontor och deras placering enligt behov och att placera (flyttvilliga) avbytare på olika orter.
- Om LPA själv sköter utbudet av avbytarservice finns handläggarna av myndighetsbesluten nära utbudet av avbytarservice, dvs. i samma organisation som avbytarna och deras chefer.
- Om LPA själv sköter utbudet av avbytarservice är personal- och ekonomiförvaltningen samma för alla, verksamhetsmetoderna är enhetliga och transparenta och kan kopplas till nya Lomitusnetti.
- Om LPA själv sköter utbudet av avbytarservice måste man utreda hur avbytarnas arbetsvillkor ska fastställas.

Beslut i LPA & avbytare i LPA ELLER kommunerna (3)



- Om kommunerna sköter utbudet av avbytar-service kan tjänstemännen inom LPA:s förvaltning och kommunerna ta fram gemensamma tillvägagångssätt för en fungerande servicekedja som löper allt från tjänstemannens bord till "ladugården".
➡ Problem i "skarvarna" och lösningar på dem kan kartläggas redan av SHM:s arbetsgrupp som bereder förvaltningsmodellen.
- Om kommunerna sköter utbudet av avbytar-service minskar deras skadeståndsansvar i jämförelse med den nuvarande förvaltningsmodellen (inget ansvar för myndighetsbeslut).
- Den rådgivning, utbildning och övriga "centralförvaltning" i anslutning till avbytar-servicen som LPA sköter redan nu underlättas i och med att tjänstemännen inom avbytarförvaltningen finns i samma organisation och beslut som utgör grunden exempelvis för statistik kan diskuteras med de anställda inom den egna organisationen.
- I denna modell kan styrningen och övervakningen av avbytar-servicens laglighet överföras till regionförvaltningsverket, som är "tillsynsexpert". Tillsynspersonal kan övergå från LPA till regionförvaltningsverken.

Beslut i LPA & avbytare i "socialt företag" (1)



- I denna modell skulle myndighetsbesluten fattas vid LPA och tillsynen skötas av regionsförvaltningsverken, så i detta avseende liknar modellen föregående modell.
- Utbudet av avbytarservice skulle skötas av ett företag enligt principerna för ett socialt företag. Det kunde finnas ett eller några företag. Avbytarna skulle vara anställda vid företaget.
- Det primära målet för det sociala företaget vore att se till att kunderna får avbytarservice enligt sina behov på olika håll i Finland. Företaget kunde även erbjuda andra tjänster till marknadspris inom avbytarservice/jordbrukssektorn/välfärdssektorn. Eventuell vinst skulle användas till att utveckla företaget. Affärsverksamheten ska vara öppen och transparent.
- Företagets ägare kunde komma från olika håll. T.ex. LPA och Pro Agria har traditionellt en nära relation till lantbruksföretagarna, så om de ägde företaget kunde avbytarkunderna utöva inflytande i företaget.
- Också avbytarna kunde ha en stark representation i företagets förvaltning och personalen skulle även i övrigt höras i företagets verksamhet.

Beslut i LPA & avbytare i "socialt företag" (2)



- Det skulle vara lätt för företaget att justera antalet kontor och deras placering efter behov och att placera ut (flyttvilliga) avbytare på olika orter.
- Tjänstemännen inom förvaltningen och avbytarföretaget skulle kunna ta fram gemensamma tillvägagångssätt för en fungerande servicekedja allt från tjänstemannens bord till "ladugården".
➡ Problem i "skarvarna" och lösningar på dem kan kartläggas redan av SHM:s arbetsgrupp som bereder förvaltningsmodellen.
- Företaget kunde ha en yrkesledning, en personal- och ekonomiförvaltning, gemensamma och transparenta verksamhetsmetoder och eventuellt en koppling till nya Lomitusnetti.
- Till denna förvaltningsmodell kunde man skraddarsy en transparent finansieringsmodell (behov av anpassningspost?).
- I denna modell skulle vi undvika att kopiera det problem med statliga stöd som döljer sig i förvaltningsstrukturen (offentligt vs. privat serviceutbud).

Beslut i LPA & avbytare i "socialt företag" (3)



Den tidigare modellen med ett landskapsföretag fick inte vind i seglen vid utvecklingen av ett nytt avbytarsystem. Det har funnits farhågor om att företagsverksamheten inte skulle vara lönsam p.g.a. det ständigt minskande kundantalet. Man har även oroat sig över tillgången till service i avlägsna byar.

- ➡ I denna modell är konstellationen ny. Det skulle t.ex. finnas endast ett företag som skulle verka enligt principerna för ett socialt företag.
- ➡ Kunderna och avbytarna skulle ha möjlighet att påverka företagets verksamhet.
- ➡ Kunderna är vana vid att anlita avbytarservice, företaget skulle känna till sina kunder åtminstone för ett år i taget och staten skulle betala största delen av kostnaderna för avbytarservicen. Företaget skulle således ha ett säkrat grundkassaflöde i förhållande till kunderna (=arbetsmängden).
- ➡ Företaget kunde till marknadspris sälja även andra tjänster genom vilka arbetstagarna kan erbjudas mer jobb, medan avkastningen används för att utveckla företaget.
- ➡ I lagstiftningen om avbytarservice ska det tas in en skyldighet att ordna avbytarservice för förvaltningsmyndigheten. I praktiken skulle förvaltningsmyndigheten sköta sin skyldighet med hjälp av avbytarföretag som fungerar enligt principerna för ett socialt företag och övriga privata avbytarföretag och tillgången till avbytare kunde garanteras även i avlägsna byar.

Möjligheter, hinder och synpunkter i fråga om de olika förvaltningsmodellerna kan utredas och lösas i SHM:s arbetsgrupp.

”Modell som modell – hjälp med utvecklingen från Norra Karelen”



Norra Karelens/Sunprofile Oy:s LEAN-projekt 2018–2019 inspirerade avbytarserviceenheterna i Tohmajärvi och Liperi att utveckla sin verksamhet:

- Kundföretagen klassificerades enligt arbetets svårighetsgrad och avbyterna enligt kompetens
➡ *Möjlighet att skapa nationella kriterier!*
- Av kunderna insamlades respons om avbyterna och avbyternas kompetens utvecklades/avbyterna stöddes i arbetet.
➡ *Avbytar servicens effektivitet förbättrades!*
- Avbytar servicens processer beskrevs och utvecklades. (Utvecklingsarbetet fortsätter kanske ännu våren 2020).
- För överföringen av kompetent arbetskraft har även tagits fram en 3D-kartmodell, där kundföretagen och avbyterna (enligt bosättningsort) har placerats ut på kartan enligt klassificeringen ovan. På kartan kan man fastställa de kortaste geografiska arbetsresorna som sparar kostnader och förbättrar avbyternas arbetshälsa.
- Man bereder även ett projekt med Landsbygdens bildningsförbund där man testar att sälja avbyternas arbetsinsats till andra arbeten för att öka avbyternas arbetstid genom andelslagsverksamhet/annat företagande (egentligt arbete i traditionellt anställningsförhållande till den egna arbetsgivaren och bisyssla som företagare).

Erfarenheterna från avbytarenheterna i Tohmajärvi och Liperi erbjuder hjälp för utvecklingsarbetet oberoende av förvaltningsmodellen. => *SHM tar gärna emot respons om bra utvecklingsförsök som andra gjort!*

Vad händer nu inom lagberedningen?



Vad väntar på andra sidan kullen?

Vart leder vår gemensamma väg?



SHM tar gärna emot
utvecklingsidéer
av avbytarservicens intressentgrupper
om den fortsatta lagberedningen
beträffande alla frågor i det första och
andra lagpaketet samt
förvaltningsmodellerna.

Vi tar gärna emot alla förslag!

Dinåsikt.fi
fram till 3.5.2020

Tack!

